

EINSPACH GÁBOR
IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐ

1054 BUDAPEST
Honvéd utca 8. I.2.
einspach@artmagazin.hu
+ 36 209 359 889

EG-04022021-01

Budapest, 2021. február 4.

Szakértői vélemény

Megbízó: MNB-Ingatlan Kft.

Megbízás tárgya: Jovanovics Tamás műveinek értékelése

A megbízási szerződés aláírását követően áttanulmányoztam a rendelkezésemre átadott dokumentációt, majd felvettem a kapcsolatot a képeket felajánló képzőművésszel. Azt követően elvégeztem a szükséges anyaggyűjtést, melynek elsődleges forrásai a szakirodalomban, az internetes adatbázisokban, illetve a saját szakértői adattáramban tárolt adatok voltak. A szakvélemény alapja a megbízótól megkapott dokumentáció és a műteremben lefolytatott szemle volt.

A szemlét 2020. február 3-án folytattam le, jelen volt Kaszás Gábor igazságügyi szakértő és a művész. A szemlén a műveket megvizsgáltuk, a szemlén készített fotódokumentációt a szakvélemény tartalmazza.

Jovanovics Tamás (1974) 1988–tól 1992-ig járt a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolába, majd 1992. és 1997. között a Magyar Képzőművészeti Egyetemen Nagy Gábor osztályában folytatta a tanulmányait, de St.auby Tamás Parallel Kurzusának is látogatója volt. 1998–1999-ban az Université de Provence hallgatója volt, majd Michel Guérin filozófus irányítása alatt Arts Plastiques MA szakot végzett. 1999-ben DEA diplomát szerzett az Université de Provence-en. 2000–2004 között DLA képzésen vett részt a Magyar Képzőművészeti Egyetemen, tutora Maurer Dóra volt, az Université de Provence Arts Plastiques szakán tutora Michel Guérin volt. 2006-ban poszt-PhD program hallgatója volt az Université de Provence-en, majd 2007-ben a Slade School of Fine Art-on, Londonban. Ott is élt hosszú időn keresztül, jelenleg Milánóban alkot.

Művei mind tartalmukat, mind médiumukat tekintve széles skálán mozognak. Jovanovics a festészet, a szobrászat és a médiaművészet, valamint a különféle alkotói technikák határait elmosva hozza létre konkrét, absztrakt alkotásait, installációit. Egyszerre minimalista és illuzionista műveiben igyekszik sajátosan értelmezni a két dimenziót, alkotásaiban a művészet tereit, illuzionisztikus hatásait vizsgálja. Jovanovics művészetének következetes festői programja a vonalak egymásutánjára épül, újabb munkáin a vonalak iránya már többirányú, nem egymásutániak, hanem egymást keresztezők, metszők, de ugyanúgy a képsík tágítását, dematerializálást szolgálják, csak nem a festmény belső struktúrájának

feloldásával, hanem a vonalak matematizálásával. **Színes ceruzával készített művei** vízszintes színes vonalak rendszerei, következetes vastagsággal, szigorú renddel. Az a fajta repetitív monotónia, ami a szemlélés folyamán mégis lüktető, izgalmas vizuális élményt hoz létre. Színes ceruzával készített műveinek fő jellemzője az egyenes, végtelenbe tartó vonal szigora és lágyága. Jovanovicsot elsősorban a szín érdekli, ezért a kép belső struktúrája redukált, „megszüntetett”, csak a horizontális, párhuzamos, repetitív vonal marad, mely minden esetben átszeli, azaz virtuálisan megnyitja, tágítja a képmezőt. A vonalak sávozása fentről indul, létrehozásuk – a művész saját bevallása szerint – szinte meditatív, automatikus tevékenység, a képmező utolsó, alsó harmada van csak túl a mechanikus alkotás-fázison, ilyenkor bekapcsol a spekulatív agy, ekkor dől el a mű végső festői minősége. A kötött, szigorú rend és az azt áthágó, abból kilépő oldottság – a színek lüktetése – Jovanovics Tamás képteremtésének lényege. A vonalak oszcillálnak: formailag rendet teremtenek, de összehatásukban mégis bizonytalan, lüktető pára teremődik a képfelületen. Lebegő jellegük és a végtelenbe tartásuk miatt ezen festmények materiális aspektusa teljesen lényegtelen. Jovanovics szerint nehéz megmondani, hol kezdődik vagy hol végződik a festészet. Egy festménynek nincs egyértelmű vége (kerete), még akkor sem, amikor egy szabályos négyszögletű képtábla. A kezdetben fehér, majd fekete alapon színes ceruzával húzott végtelen vonalai hol vastagodnak vagy vékonyodnak, hol párhuzamosak vagy az utóbbi időben ugyan megtörik a teret, ám minden esetben szigorú rendben követik egymást. A matematizált vonalak monoton ismétlődésére épülő kompozíció eredménye egy lüktető, dinamikus vizuális élmény létrejötte. **Jovanovics festményei jellemzően** kasírozott vászonra, MDF vagy polisztiρέn lemezre készülnek, akrillal és színes ceruzával. A horizontális színsávok szoros kapcsolatával, egymásra hatásával teremti meg a kép színritmusát, színharmóniáját. A kötött, szigorú rend, amelyet a horizontális vonalstruktúra hoz létre párosul a színek lágyabb dinamikájával, és oldottságot teremt, a konstans és az esetlegesen változó harmóniáját. A színesceruza ritka eszköz a kortárs képzőművészetben, de jelentős művészek használták, köztük Sol LeWitt, akire Jovanovics a minimalisták/strukturálisak közül egyedülként szeret hivatkozni.

Jovanovics Tamás a szakértői szemlén, 2021. február 3.

A műtárgypiac vizsgálata

Fontos az érték megállapításánál a piac általános állapota, a kereslet és kínálat összefüggései. Az elmúlt időszakban egyre erősödő piacot látunk a magyar művészet kiemelkedő teljesítményei esetében, mely nem ritkán 200 millió forintot is meghaladó árakat jelenthet. A klasszikus piac vonatkozásában az értéksáv Munkácsy Mihály, Rippl-Rónai József vagy Csontházy Tivadar esetében ezt messze meghaladó nagyságú is lehet. Ugyanakkor nagy jelentőségű, múzeumi rangú remekművek rendkívül ritkán kerülnek a műtárgypiacra. Magyarországon az aktuális kulturpolitikának, az állami vásárlásoknak és az erősödő gyűjtői érdeklődésnek köszönhetően nagyon jelentős felértékelődés figyelhető meg a nemzeti festészet vonatkozásában. Általánosságban kijelenthető - persze nem ismerve a járvány következményeit -, hogy a magyarországi műtárgypiac a 2008-as válság óta eltelt időszak legjobb periódusát éli. A klasszikus és modern művek piacán folyamatosan születnek az életműrekordok, a háború utáni és kortárs művészet piac pedig, követve a nemzetközi trendeket, soha nem látott prosperitásban él. Az elmúlt évek magyar kulturális sikertörténete a hatvanas-hetvenes évek neo-avantgárd törekvéseinek karrierje. Az aukciósházak utóbbi időben a háború utáni és kortárs művészet területén megélenkült aktivitása pedig újabb vevőket, gyűjtőket vonz erre a területre. A nemzetközi piac legdinamikusabb szegmense a háború utáni és kortárs művek piaca, itt a legmagasabb az árindex növekedése és a teljes forgalom szempontjából is ez az egyik legfontosabb időszak. A magyar születésű, itthon tanult, de külföldre emigrált művészeink, mint Reigl Judit vagy különösen Hantai Simon elképesztően magas, Hantai esetében akár sokmillió eurós árai az itthon élő művészek, az egész magyarországi kortárs árszínvonalára is pozitívan hat, erősíti a gyűjtők és a befektetési szándékú vásárlók bizalmát a piacon. Mára a világ legfontosabb kánonképző múzeumainak gyűjteményébe eljutottak olyan itthon élő klasszikusai az Iparterv generációnak, mint Keserü Ilona, Mauer Dóra, Nádler István, Bak Imre vagy Jovánovics György alkotásai, és ez a műkereskedelmi árakban gyakran többszörös áremelkedést jelentett. Nem kérdés, hogy a kelet-európai művészetre irányuló egyre nagyobb nemzetközi figyelem előtérbe helyezheti a fenti művészek későbbi alkotói periódusainak eredményeit is, sőt, a kortársaik művészetét is. A 2019. nyarán nyílt, az eredeti tervek szerint közel egy évig tartó Mauer Dóra kiállítás a londoni Tate Modern-ben fontos állomása volt ennek a folyamatnak. Nagyon fontos impulzust jelentettek a háború utáni és kortárs piacnak a Virág Judit Galéria tematikus, kifejezetten ezt a szegmenst célzó árverései, ahol már jól látható volt egy addig a klasszikus és modern magyar képzőművészet iránt érdeklődő gyűjtők bekapcsolódása, és ehhez csatlakozott a Kieselbach Galéria, mely 2020. telén nem árverést rendezett, hanem eladásos kiállítását az acb Galériával közösen összerakott kortárs anyaggal egészítette ki, jelentős sikerrel. A nemzetközi piacra az elmúlt évtizedben folyamatosan áramlott a pénz, elsősorban a kiemelkedő, múzeumi rangú művek értek el sokszor elképesztően magas rekordárakat. Jól megfigyelhető az a tendencia, mely nemcsak ezek felkutatására, de körüknek bővítésére is vonatkozik. Ennek része a kelet-európai művészet felértékelődése, a graffiti térhódítása, de még a modern mesterek piacán is bővül a legdrágább művészek listája. Jó példa erre az európai modernizmus eddig második vonalba tartozó mesterei piacra kerülő legjobb műveinek rekordárai vagy az ázsiai, elsősorban kínai mesterek sokszoros áremelkedése is. Az a tény, hogy a Nagyházi Galéria kortárs kiállítóhelyet nyitott, a Virág Judit Galéria és a Kieselbach Galéria építi kortárs galériáját, a BÁV és a Pintér Galéria aukciós anyagában egyre több a kortárs művészet körébe sorolható alkotás, azt jelzi, hogy a legfontosabb hazai piaci szereplők ezt a területet látják a legdinamikusabban fejlődőnek, és ez az a terep, ahol még remekművek a legnagyobb sűrűségben érhetőek el.

Az eddigi szakértői munka során felgyűlt, a szakértői adattárban található, valamint a forgalmazóknál lefolytatott szemléken összegyűjtött adatokat beépítettem az érték meghatározásába. A szakvélemény kialakításánál felhasználtam a szakirodalomban és az internetes adatbázisokban található adatokat is, a művész életrajzánál az artportal.hu és a wikipedia.hu vonatkozó szócikkeit, valamint Fitz Péter művészettörténész vonatkozó tanulmányának részletét is beemeltem. A forgalmi érték meghatározásánál figyelembe vettem az alkotó elhelyezkedését a magyar művészeti kánonban és a művek elhelyezkedését Jovanovics Tamás életművében. A megállapított forgalmi értékeket befolyásolta a művek témája, mérete, technikája is. Megvizsgáltam a műtárgypiac jelenlegi helyzetét és az adott alkotóra vonatkozó kereslet és kínálat összefüggéseit. A művek állapota szintén fontos tényező volt az érték kialakításánál. A szakvéleményben szereplő művek a lefolytatott szemlén jó állapotban volt, sem hiány, sem szakadás, sem más mechanikai sérülés nem volt tapasztalható egyiken sem.

Jovanovics Tamás a kortárs magyar művészet elismert alakja, az egyik legképzettebb hazai képzőművész. Az anyaggyűjtés során releváns referenciaárat a másodlagos piacon nem sikerült felkutatni, képei ott nem szerepelnek, ezért az elsődleges piac, azaz a galériás műkereskedelemben adatait használtam fel az érték megállapításánál. Rendszeres jelleggel állít ki Londonban, Milánóban és Bécsben, ezenkívül számos nagyvárosban – Berlinben, Brüsszelben, Moszkvában, New Yorkban, Rómában – láthatta már a közönség munkáit. A művész együtt dolgozik a milánói, grázi, bécsi galériákkal, melyek rendszeresen állítják ki műveit. A mellékletben feltüntetett értékek megfelelnek a milánói Maab Gallery, a bécsi Artmark Galerie vagy korábban a Várfook Galéria kiállításain szereplő művek árainak. A vizsgált művek korábban szerepeltek kiállításokon, illetve fenti galériák kínálatában, valamint reprodukciójuk a korábbi kiállítások katalógusában. A művek pontos kiállítási és reprodukciós listájának elkészítése folyamatban van, azt a művész a közeljövőben fogja a vevő rendelkezésére bocsájtani.

Jovanovics Tamás a kortárs magyar képzőművészet elismert alakja, a vizsgált művek az életmű jellegzetes és kitűnő minőségű alkotásai. A mellékletben szereplő hét mű együttes alsó becsértékét 16 millió forintban, felső becsértékét 19,5 millió forintban határozom meg. A szakvéleményben szereplő művek Jovanovics Tamás eredeti, hiteles sajátkezű alkotásai. A becsült forgalmi érték nem tartalmazza az alkotások adás-vételi tranzakciója során esetlegesen felmerülő adó, díj és járulék terheket, valamint a szállítási, biztosítási, állagmegóvási, elhelyezési költségeket.

A művek a Miniszterelnökség védett kulturális javakat tartalmazó adatbázisában nem szerepelnek. Az elérhető adatok alapján mind az öt mű forgalomképes alkotás, egyik darab sem lelhető fel az eltűnt, lopott vagy jogellenesen külföldre vitt kulturális javakat tartalmazó adatbázisban.